

Hvad er op og ned på det akademiske arbejdsmarked?

Den 7. april 2016
Sagsnr. S-2016-267308
Dok.nr. D-2016-66986171
bv/bba

Siden 1996 er antallet af akademikere på det danske arbejdsmarked vokset med godt 100.000 personer, så der i dag er ca. 250.000 akademikere. I samme periode er bruttoarbejdsløsheden blandt akademikere mere end halveret fra 8,7 pct. til 4,2 pct. Den generelle akademikerledighed ligger således lavere end bruttoledigheden for hele arbejdsmarkedet.

96 pct. af alle akademiske lønmodtagere er i akademisk beskæftigelse og udnytter dermed deres uddannelse. Dette viser en ny registerbaseret analyse, Akademikerne har udarbejdet sammen med AE. Analysen viser herudover, at stort set alle akademikere på det danske arbejdsmarked oppebærer en akademisk løn, hvilket afspejler den værdiskabelse, de leverer til gavn for samfundet, virksomhederne og dem selv.

Fra 1996 til 2015 er der sket en fordobling i antallet af kandidater, der uddannes på landets universiteter. Trods den øgede tilgang af kandidater er dimittendledigheden i perioden faldet i perioden fra 32 pct. til 29 pct. Dimittendernes ledighed falder hurtigt. Allerede et år efter dimission er dimittendledigheden faldet til 14 pct., og efter 4 år er det kun 3,2 pct., der stadig er uden job. Efter 5 år på arbejdsmarkedet er ledigheden helt nede på 1,8 pct. Tendensen viser, at dimittendledighed i vidt omfang skal ses som søgeledighed.

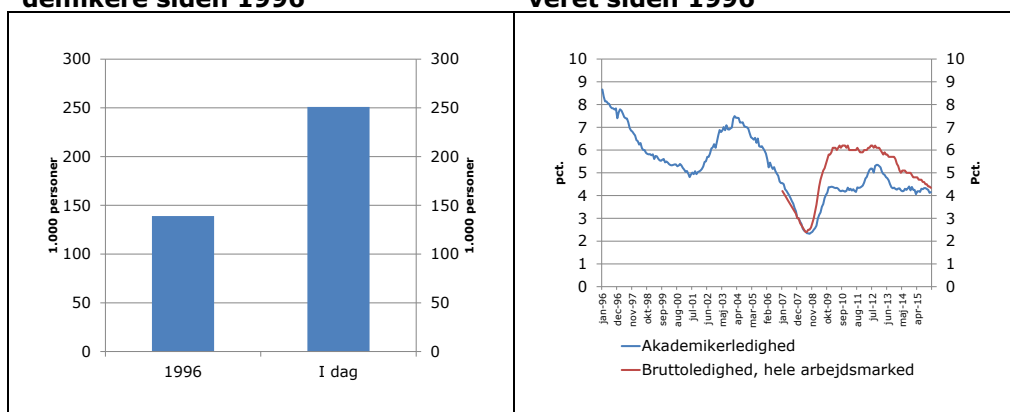
Analysen viser også, at mere end 85 pct. af beskæftigede dimittender, opgjort 1 år efter dimission, er i et akademisk job. Når en kandidatårgang har været på arbejdsmarkedet i mindst 5 år, er andelen i akademisk beskæftigelse vokset til godt 96 pct.

Fremadrettet vil de nye dimensioneringsregler medføre en stagnation i kandidatproduktionen, og der er ikke tegn på, at der vil være for mange akademikere på det danske arbejdsmarked frem mod 2025. Tværtom er der risiko for, at der på det akademiske arbejdsmarked - inden for en relativt kort tidshorisont - kan opstå flaskehalse.

Faldende akademikerledighed til trods for flere akademikere

Antallet af akademikere på det danske arbejdsmarked er i de sidste tyve år vokset med godt 100.000 personer. I dag er der således ca. 250.000 akademikere på det danske arbejdsmarked mod godt 140.000 akademikere tilbage i 1996, *jf. figur 1a*.

Figur 1a. Godt 100.000 flere akademikere siden 1996

Figur 1b. Akademikerledighed halveret siden 1996

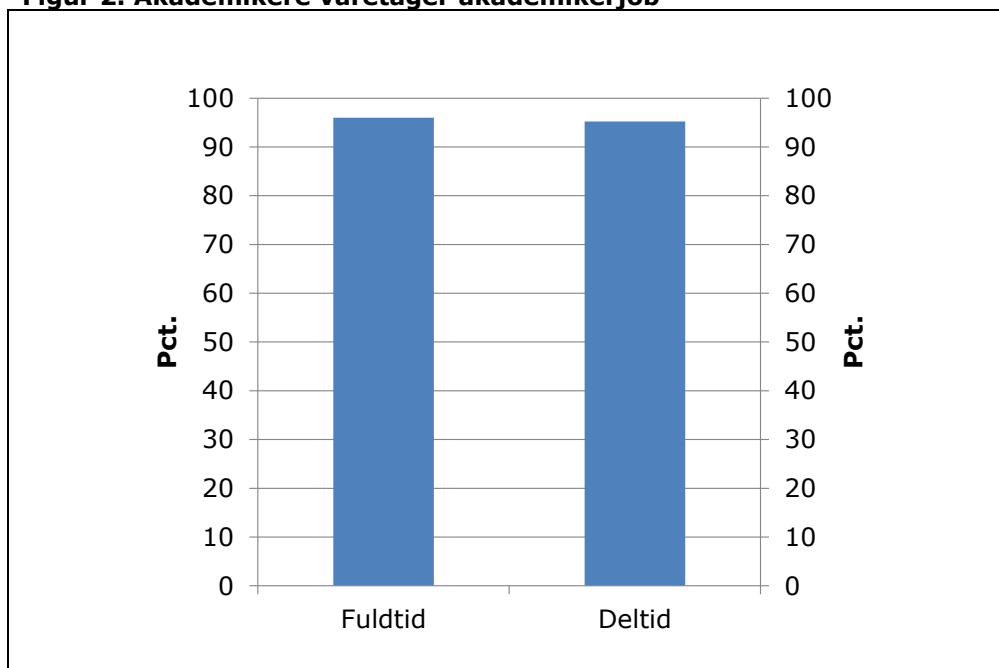

Kilde: Danmarks Statistik og Akademikernes ledighedsstatistik

Til trods for det stigende antal akademikere til det danske arbejdsmarked, er andelen af ledige akademikere mere end halveret i perioden. Således er akademikerledigheden faldet fra 8,7 pct. i januar 1996 til 4,2 pct. i februar 2016. Akademikerledigheden er lavere end bruttoledigheden for hele arbejdsmarkedet. Forskellen er dog mest markant i perioder med dårlige konjunkturer, fx i perioden efter finanskrisen i 2008. Det afspejler, at akademikere har en relativt større jobsikkerhed på arbejdsmarkedet, *jf. figur 1b*.

Akademiske lønmodtagere er i akademisk beskæftigelse

96 pct. af alle akademiske lønmodtagere, og dermed så godt som alle lønmodtagere med en akademisk grad, finder akademisk beskæftigelse. De akademiske lønmodtagere udnytter således deres uddannelse i deres job. Det viser en registerbaseret analyse som Akademikerne har udarbejdet sammen med AE, *jf. figur 2 og boks 1*.

Figur 2. Akademikere varetager akademikerjob

Anm.: Figuren viser andelen af akademiske lønmodtagere, der varetager et job hvor de oppebærer en arbejdsindkomst på akademikerniveau. Denne andel er opgjøret som den andel, der mindst oppebærer en arbejdsindkomst, svarende til den gennemsnitlige løn for AC-fuldmægtige i staten på løntrin 4 ekskl. pension. Data er fra maj 2015.

Kilde: Akademikerne pba. AE's udtræk af registerdata fra Danmarks Statistik

Akademisk beskæftigelse defineres som job, hvor den ansatte akademiker mindst oppebærer en indkomst svarende til en nyuddannet AC-fuldmægtig på statens område, svarende til løntrin 4 og 5. Denne definition er i tråd med Produktivitetskommissionens tilgang, hvor man tager udgangspunkt i, at personer, der oppebærer en løn svarende til lønnen for en offentligt ansat akademiker, må være udtryk for, at personen leverer et stykke arbejde, der sikrer en tilsvarende værditilvækst. Derved afspejler lønniveauet for nyuddannede AC-fuldmægtige i staten en nedre grænse for det akademiske lønniveau.

Boks 1. Grundlag for analysen af akademisk beskæftigelse

AE har for Akademikerne foretaget et udtræk fra Danmarks Statistiks registre, hvor data fra E-indkomst krydses med data for uddannelsesniveau og ansættelsessted på brancher. I dataudtrækket ses alene på akademikere, her defineret som alle, der har en lang videregående uddannelse. Udtrækket fra E-indkomst er for maj 2015.

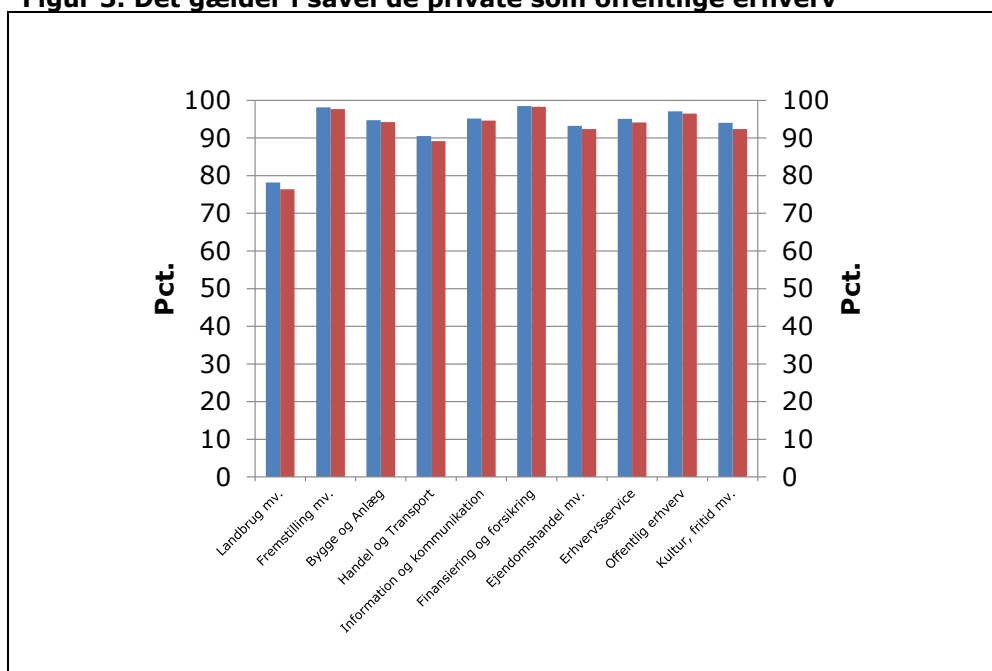
Det forudsættes i analysen, at en akademiker varetager et akademikerjob, hvis vedkommende mindst oppebærer en arbejdsindkomst, svarende til den løn, som AC-fuldmægtige på løntrin 4 i staten oppebærer. Det vil sige startlønnen for kandidater i staten. Der ses her på lønnen før pension, men inkl. rådighedstillæg og gennemsnitlig merarbejdsbetaling.

Formålet med denne registerbaserede tilgang er at kortlægge, hvor stor en andel af akademikerne, der varetager akademiske jobfunktioner. Det registerbaserede lønniveau, som den enkelte oppebærer, er afgørende for, om den enkelte varetager en akademisk jobfunktion.

I analysen indgår kun lønmodtagere. Der skelnes mellem lønmodtagere på fuldtid, dvs. at de arbejder 37 timer om ugen, og lønmodtagere på deltid.

Analysen viser også, at det gælder for såvel de private som offentlige erhverv, at stort set alle akademikere er ansat i et akademisk job, jf. figur 3.

Figur 3. Det gælder i såvel de private som offentlige erhverv

Anm.: Andelen af akademiske lønmodtagere i akademikerjob er opgjort som den andel, der mindst oppebærer en arbejdsindkomst, svarende til den gennemsnitlige løn for fuldmægtige i staten på løntrin 4 ekskl. pension. Data er fra maj 2015.

De blå kolonner dækker over fuldtid og de røde kolonner dækker deltid
Kilde: Akademikerne pba. AE's udtræk af registerdata fra Danmarks Statistik

I de store erhverv, som eksempelvis fremstillingssektoren, den finansielle sektor og den offentlige sektor, er det tæt på 100 pct. af de ansatte akademikere, som er i akademisk beskæftigelse. Disse brancher beskæftigede i 2013 mere end 160.000 akademikere, hvilket er ca. 2/3 af alle akademikere. Landbrug mv., som dækker over landbrug, skovbrug, fiskeri mv., er undtagelsen fra reglen, idet lidt under 80 pct. af de akademiske lønmodtagere i sektoren oppebærer et akademisk lønniveau. Det skal dog ses i forhold til, at kun godt 1.500 akademikere er beskæftiget i sektoren, svarende til 2 pct. af alle akademikere, og at lønniveauet i landbruget generelt er lavere end i andre erhverv.

Stor usikkerhed i opgørelser baseret på DISCO-koder

Analysen fra AE og Akademikerne tegner et markant anderledes billede af det akademiske arbejdsmarked end tidligere analyser, der har været baseret på data fra DISCO-08. Eksempelvis fandt Kraka (2012), at ca. 20 pct. af alle akademikere ikke er i akademisk beskæftigelse, men med AE og Akademikerens nye registerbaserede analyse, må der nu stilles spørgsmålstegn ved andre analyser, der baserer sig på DISCO-08.

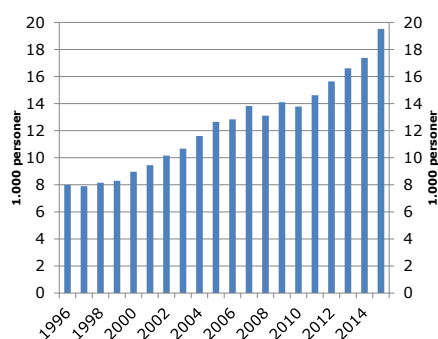
Der er betydelig usikkerhed knyttet til analyser, der beror på data fra DISCO-08. Dataene er spørgeskemabaseret med en indbygget usikkerhed omkring, hvilke jobfunktioner og stillingsbetegnelser, der hører sammen. Dette overlades til den pågældende virksomhedsperson, der udfylder spørgeskemaet at vurdere. Endvidere er opgørelsen stikprøvebaseret.

Faldende dimittendledighed trods fordoblet kandidatproduktion

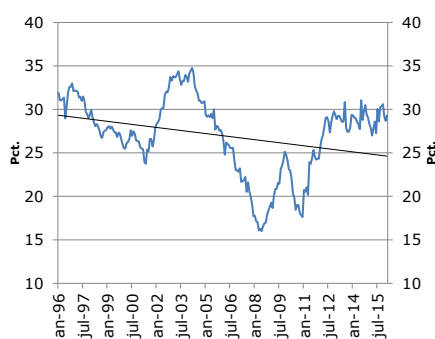
Løftet i den danske arbejdsstyrkes uddannelsesniveau er primært sket gennem en mere end fordobling af kandidatproduktionen på landets universiteter. Således færdiggjorde ca. 20.000 personer en lang videregående uddannelse i 2015 mod knap 8.000 personer i 1996, *jf. figur 4a*.

Til trods for den øgede kandidatproduktion er andelen af ledige dimittender faldet i samme periode. Fra januar 1996 til februar 2016 er dimittendledigheden således faldet fra 32 pct. til 29 pct. Dertil kommer, at ledigheden blandt dimittender periodevis var under 20 pct., *jf. figur 4b*.

Figur 4a. Kandidatproduktion

Figur 4b. Dimittendledighed

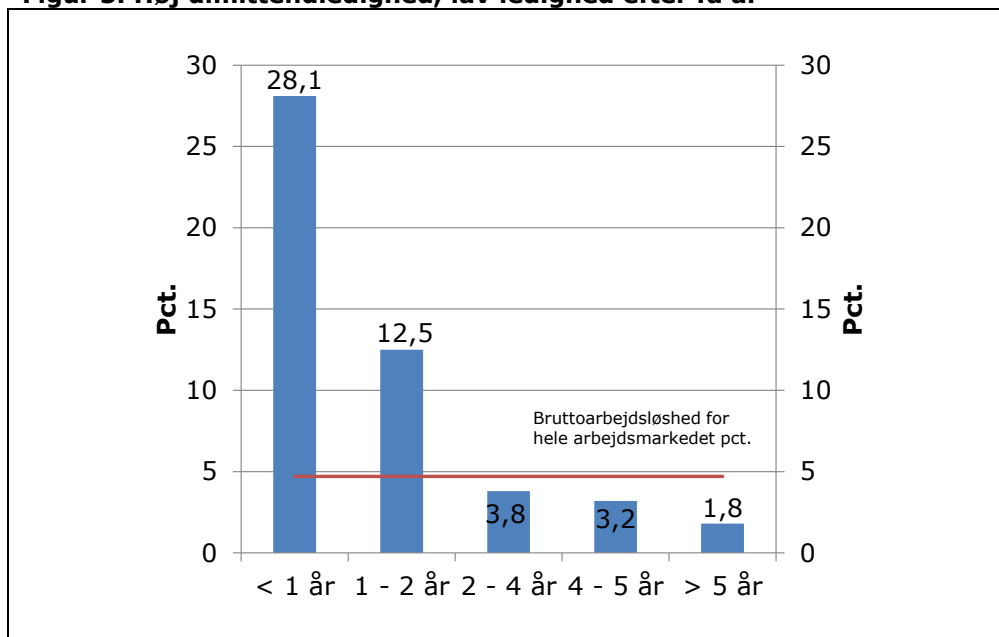
Kilde: Danmarks Statistik og Akademikernes ledighedsstatistik

Den høje dimittendledighed aftager i takt med, at en kandidatårgang vinder fodfæste på arbejdsmarkedet. Allerede 1 år efter færdiggørelsen af deres kandidatuddannelse er ledigheden blandt dimittenderne halveret til 14 pct. Efter 4 år på arbejdsmarkedet er ledigheden faldet til 3,2 pct., og mere end 5 år efter er ledigheden helt nede på 1,8 pct., *jf. figur 5*.

Udviklingen i dimittendledigheden afspejler, at nyuddannede akademikere i højere grad oplever søgeledighed. Det tager tid at finde frem til det rette match mellem den enkelte dimittends faglighed og arbejdsgiverens behov. Matchet mellem dimittend og virksomhed er afgørende for, at den enkelte dimittend og arbejdsgiver, men også for at samfundet som helhed, får det bedst mulige ud af den investering, en akade-

misk uddannelse er. Sikringen af det rette match bidrager til en højere produktivitet i danske virksomheder, og derved til en højere velstand.

Figur 5. Høj dimittendledighed, lav ledighed efter få år

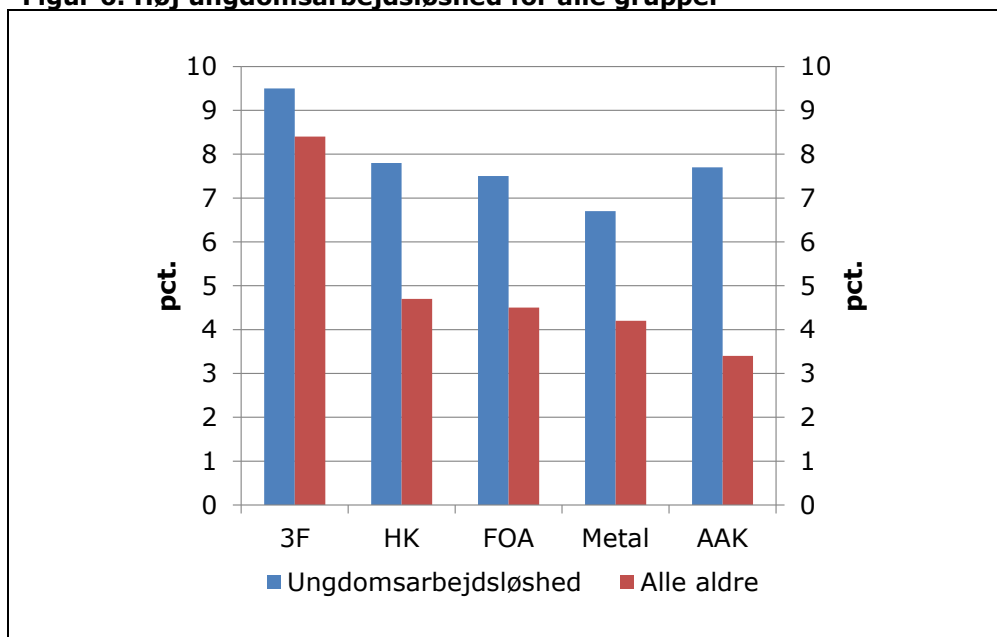

Anm.: Figuren viser den sæsonkorrigerede dimittendledighed blandt akademikere og udviklingen i arbejdsløsheden efter kandidatår. Den røde streg viser bruttoarbejdsløsheden på hele det danske arbejdsmarked i februar 2016.

Kilde: Akademikernes ledighedsstatistik og Danmarks Statistik

Alle nyuddannede, hvad enten der er tale om en murer, en kontoruddannet, en SOSU, en metalarbejder eller en akademiker, kan opleve, at det tager tid at finde det første arbejde efter endt uddannelse. Dette er en af forklaringerne på, at unge oplever en højere arbejdsløshed, *jf. figur 6.*

Det ses dog, at akademikere - sammenlignet med kortere - relativt hurtigt vinder fodfæste på arbejdsmarkedet. Og for kandidatår-gange med mere end 5 år på arbejdsmarkedet er ledigheden væsentligt under den generelle bruttoledighed. Dette er også det billede, der tegner sig i AE (2015): *"Lidt færre nyuddannede starter arbejdslivet med ledighed"*.

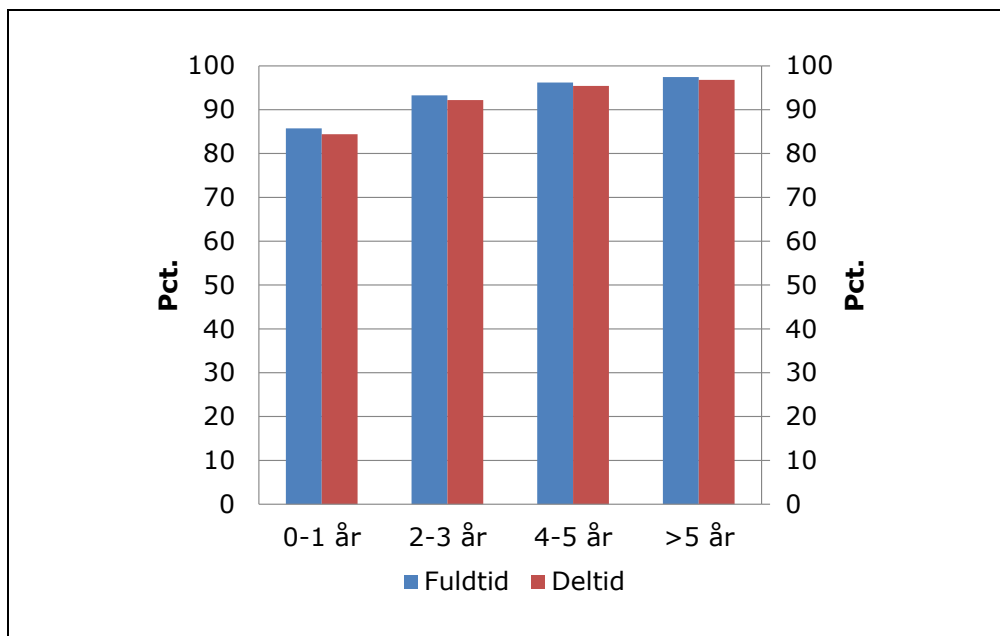
Figur 6. Høj ungdomsarbejdsløshed for alle grupper

Anm.: Figuren viser ungdomsarbejdsløsheden - dvs. ledigheden blandt de 25-29-årige - blandt medlemmer af forskellige a-kasser. Det svarer ikke til arbejdsløsheden blandt nyuddannede. Men den højere ungdomsarbejdsløshed afspejler også, at det for alle grupper af nyuddannede - hvad enten der er tale om en murer, en SOSU, en kontoruddannet, en metalarbejder eller en statskandskaber - kan tage tid at finde det første job. Data er fra februar 2016.

Kilde: Danmarks Statistik

Langt de fleste dimittender finder akademisk beskæftigelse

Analysen, foretaget af Akademikerne i samarbejde med AE, viser også, at mere end 85 pct. af de dimittender, der finder arbejde inden for første dimittendår, kommer i akademisk beskæftigelse. Det vil sige, at de oppebærer et akademisk lønniveau, *jf. figur 7.*

Figur 7. Dimittender varetager akademikerjob

Anm.: Figuren viser andelen af akademiske lønmodtagere, der varetager et job, hvor de oppebærer en arbejdsindkomst på akademikerniveau. Dette er opgjort som den andel, der mindst oppebærer en arbejdsindkomst, svarende til den gennemsnitlige løn for fuldmægtige i staten på løntrin 4 ekskl. pension. Data er fra maj 2015.

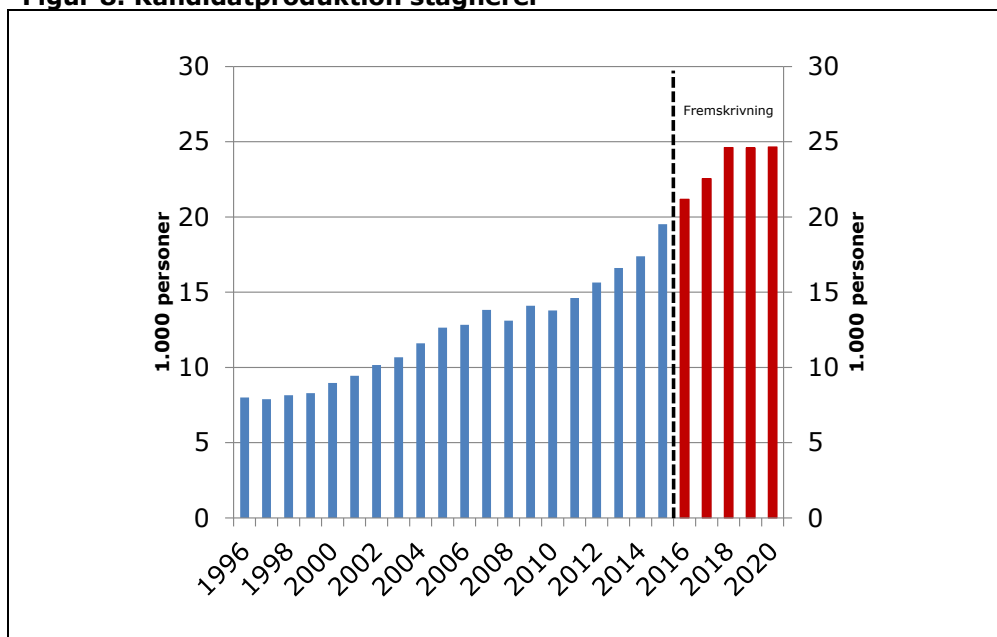
Kilde: Akademikerne pba. AE's udtræk af registerdata fra Danmarks Statistik

I takt med, at dimittenderne får bedre fodfæste på arbejdsmarkedet, vokser andelen, der er akademisk beskæftiget, og efter 5 år på arbejdsmarkedet er det mere 96 pct., der er i akademisk job, hvad enten det er fuldtids- eller deltidsansatte.

Ingen tegn på for mange akademikere frem mod 2025

De nye dimensioneringsregler og seneste års optag på de lange videregående uddannelser, indebærer en opbremsning af kandidatproduktionen frem mod 2020. Det viser en fremskrivning af kandidatproduktionen frem mod 2020, som Akademikerne har foretaget på baggrund af tal fra KOT, som bl.a. bygger på de nye dimensioneringsregler.

Fremskrivningen viser, at kandidatproduktionen topper med godt 24.000 nye kandidater i 2018 og herefter vil aftage en smule frem mod 2020, jf. figur 8.

Figur 8. Kandidatproduktion stagnerer

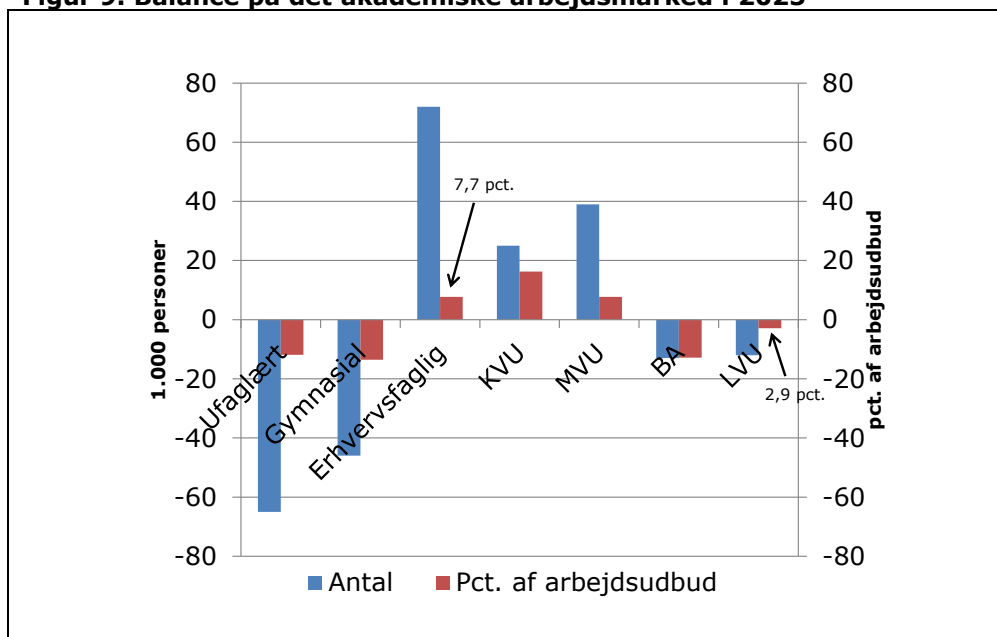
Anm.: Figuren viser kandidatproduktionen fra 1996 til i dag. Dertil fremskrives udviklingen frem mod 2020 (de røde søjler) på baggrund af de nye dimensioneringsregler, det seneste optag på kandidatuddannelserne og det forventede frafald.

Kilde: KOT, Danmarks Statistik og egne beregninger

Opbremsningen i kandidatproduktionen medfører samtidig, at antallet af akademikere i arbejdsstyrken vil vokse langsommere end tidligere.

Den seneste fremskrivning af ubalancer på arbejdsmarkedet – hvor de nye dimensioneringsregler indgår i fremskrivningen – udarbejdet af AE¹ viser, at der stort set ikke vil være for mange akademikere i 2025. Derimod peger fremskrivningen på et markant overskud af ufaglærte og personer med en gymnasial uddannelse som højeste, fuldførte uddannelse, mens der vil være mangel på personer med kort videregående uddannelse eller erhvervsfaglig uddannelse, jf. figur 9.

¹ [Http://ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ubalancer.pdf](http://ae.dk/sites/www.ae.dk/files/dokumenter/publikation/ae_ubalancer.pdf)

Figur 9. Balance på det akademiske arbejdsmarked i 2025

Anm.: Figuren viser AE's seneste fremskrivning af ubalancer på arbejdsmarkedet. Her fremskrives hhv. efterspørgsel og udbud efter forskellige uddannelsesgrupper på arbejdsmarkedet. Balancen for de forskellige uddannelsesgrupper er opgjort som efterspørgsel herefter fratrukket udbuddet heraf. Et positiv tal afspejler mangel, mens et negativ tal indikerer overudbud. Balancen er både opgjort i antal personer og i pct. af arbejdsudbuddet af forskellige uddannelsesgrupper. Fremskrivningen tager ikke højde for ændringer i adfærd eller relative priser og er omgærdet af betydelig usikkerhed. Hvis manglen eller underskuddet er under 5 pct. af udbuddet, så bør der drages den konklusion, at der balance mht. den givne uddannelsesgruppe.

Kilde: AE

Begyndende mangel på akademikere

Ny analyse fra CBS peger på, at der allerede nu er tegn på mangel på akademisk arbejdskraft blandt landets virksomheder. Analysen der er bestilt af DI Consortium for Global Talent og Copenhagen Capacity, og i samarbejde med en række universiteter, videnstunge virksomheder, erhvervsfremmeaktører og Akademikerne, viser, at 32 pct. af landets 1.000 største virksomheder oplever akut og forventet mangel på forskere og specialister, heriblandt særligt ingeniører og IT-uddannede, mens kun 17 pct. mangler faglærte.

Med stigende kompetencekrav på det akademiske arbejdsmarked er det derfor ikke usandsynligt, at der kan opstå flaskehalse frem mod 2025.

Uddannelse skaber værdi for den enkelte og samfundet

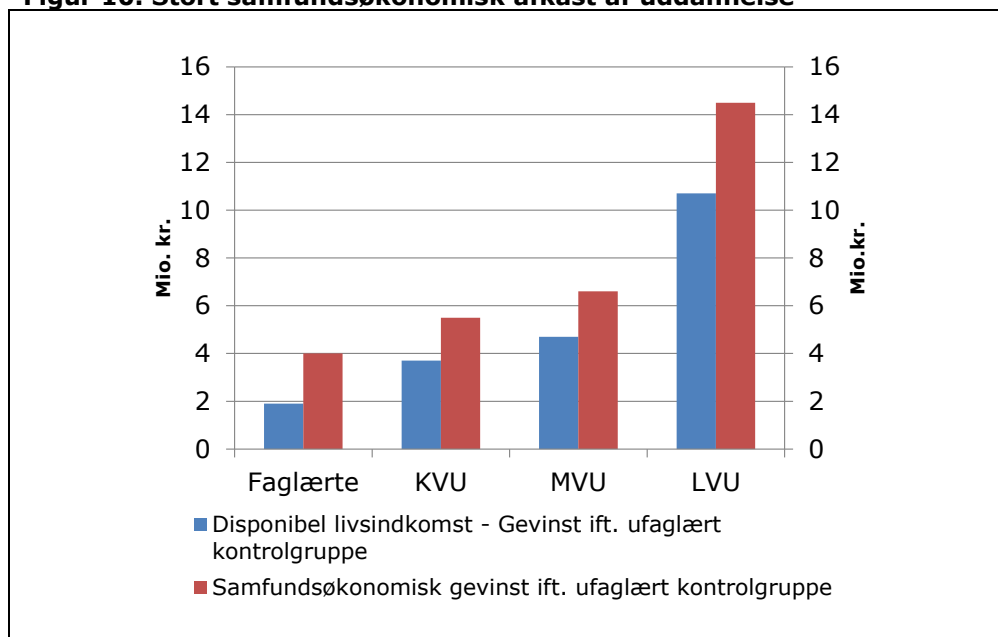
Generelt er uddannelse godt - ikke bare for den enkelte, men også for samfundet som helhed. Uddannelse er sammen med forskning og udvikling en grundkilde til økonomisk vækst. Et højt uddannelsesniveau er samtidig en forudsætning for forskning og udvikling.

Et højt uddannelsesniveau bidrager således til velstand. Det gælder, hvad enten der er tale om en erhvervsfaglig, eller en videregående uddannelse. Endvidere er uddannelse med til at nedbringe risikoen for arbejdsløshed, sikre bedre beskæftigelsesmuligheder og forlænge arbejdslivet for den enkelte.

For samfundet betyder en veluddannet befolkning, at samfundskagen bliver større. Derved bliver både den private velstand højere, og det forbedrer muligheden for at finansiere offentlige velfærdsydelser af høj kvalitet. Det betyder, at der for alle uddannelser er et privat økonomisk afkast i form af en højere disponibel indkomst gennem livet.

Der er også et betydeligt samfundsøkonomisk afkast ved uddannelse. Det gælder navnlig for akademikere, hvor dette afkast gennem livet i gennemsnit kan opgøres til 14,9 mio. kr., *jf. figur 10*.

Figur 10. Stort samfundsøkonomisk afkast af uddannelse

Kilde: AE (2015)